

Souhrnná zpráva o realizaci projektů podpořených dotačním podprogramem VISK 1 v roce 2022

Zpracoval odborný garant programu: PhDr. Vít Richter

Základní statistické ukazatele:

- Počet podaných projektů: 9
- Počet schválených projektů: 8
- Počet vyřazených projektů: 1
- Nerealizované projekty: 1
- Finanční požadavky hodnocených projektů: 6 278 000,- Kč
- Finanční prostředky schválených projektů: 5 261 000,- Kč

Č. proj.	Název	Požadavek	Dotace	Žadatel
1	Rozvoj archivačního systému ARCLib v roce 2022	782 000	782 000	Knihovna AV ČR, v.v.i.
2	Rozvoj produkčního systému ProARC v roce 2022	1 881 000	1 693 000	Knihovna AV ČR, v.v.i.
3	Central 2022	1 449 000	1 200 000	Městská knihovna v Praze
4	2022: #udrzitelnostvknihovnách	148 000	118 000	Městská knihovna v Praze
5	Nové služby knihoven	262 000	142 000	Městská knihovna v Praze
6	Biografie novinářů 20. století	280 000	0	Univerzita Karlova v Praze
7	Záznam konference Knihovny současnosti 2022	80 000	80 000	Sdružení knihoven ČR
8	Podpora mezinárodní spolupráce – Česko-německé partnerství 2022-2025	900 000	750 000	Sdružení knihoven ČR
9	Pilotní projekt implementace Folio Libraries Services Platform	496 000	496 000	Studijní a vědecká knihovna Plzeňského kraje, p.o.
	CELKEM	6 278 000	5 261 000	

Projekty hodnotila hodnotitelská komise dne 14. 2. 2022. Základním kritériem pro hodnocení projektů podprogramu VISK 1 byl soulad s Konceptí rozvoje knihoven v ČR na léta 2021-2027, dále přiměřenost rozpočtovaných nákladů a jejich souvislost s VISK 1, kvalita zpracování projektu a přínos pro další knihovny. V převážné míře se jednalo o projekty s celostátním dopadem, případně projekty typově nezařaditelné do ostatních podprogramů VISK. Projekt č. 5. Městské knihovny v Praze „Nové služby knihoven“ nebyl realizován, celá dotace (142.000 Kč) byla vrácena. V ostatních případech lze konstatovat, že všechny podporované projekty splnily stanovené cíle.

Před stručným hodnocením projektu uvádíme podmínky, které stanovila hodnotitelská komise pro realizaci daného projektu.

1. Rozvoj archivačního systému ARCLib v roce 2022

Žadatel: Knihovna AV ČR, v.v.i.
Požadavek: 782 000 Kč
Dotace: 782 000 Kč

Podmínka: Projektový tým se zaměří na prezentaci systému ARCLib a rozšíření okruhu knihoven používající tento systém.

Cílem projektu bylo rozšíření funkčnosti open source systému pro dlouhodobou archivaci ARCLib, který byl vyvinut v letech 2016-2020 s finanční podporou Ministerstva kultury ČR v rámci národního programu financování aplikovaného výzkumu NAKI II. Na základě analýz projektového týmu, složeného ze zástupců institucí působících v původním NAKI projektu, provedených v roce 2021, došlo k definici rozšíření ARCLibu o další funkce, které přispějí ke kvalitě systému a širším možnostem správy archivovaných dat. V souladu se zadáním byly naplněny všechny požadavky na rozšíření funkčnosti:

- konfigurovatelná lokace exportu
- export identifikátorů
- export metadat balíčků
- export redukováných balíčků+předdefinované regex
- vazba na předchozí verzi při importu skrze interní UUID
- „merge“ redukováného balíčku s daty v ARCLibu při importu
- zobrazení popisných metadat z indexu
- indexace DC per-field + kombinované vyhledávání
- dávkové vyhledávání skrze seznam identifikátorů
- seskupování výsledků vyhledávání do nákupního košíku
- optimalizace ingestu větších dávek
- možnost vyloučení nepovinné procedury - issue 61

Postup vývoje systému lze sledovat na <https://github.com/LIBCAS/ARCLib>, kde jsou k dispozici instalační balíčky, dokumentace i jednotlivá issues řešená v souvislosti rozvojem ARCLibu. Nová verze ARCLibu bude provozována v produkčním prostředí Knihovny AV ČR, zpětná vazba z tohoto provozu bude využita při dalším rozvoji. **Podánilo se rozšířit okruh knihoven využívajících ARCLib – o systém projeví zájem také Moravská zemská knihovna v Brně, Ústřední knihovna Univerzity Karlovy a Národní muzeum.** Výsledky projektu byly prezentovány na konferenci Archivy, knihovny a muzea v digitálním světě, která se konala v Národním archivu v Praze.

2. Rozvoj produkčního systému ProARC v roce 2022

Žadatel: Knihovna AV ČR, v.v.i.
Požadavek: 1 881 000 Kč
Dotace: 1 693 000 Kč

Podmínka: Řešitelé projektu se zaměří na rozšiřování povědomí o systému ProARC.

Cílem projektu byly zlepšení průchodnosti při zpracování většího množství digitálních dokumentů v systému ProArc a zlepšení propojení na systém Kramerius 7. Repozitář byl nahrazen ověřeným úložištěm Akubra. Realizace proběhla ve spolupráci s dodavatelskou firmou Inovatika, s.r.o., která

zajistila programátorské práce. Definice zadání byla koordinována hlavním řešitelem projektu a průběžně diskutována se zástupci vývojového týmu ProArcu.

Nová verze produkčního a archivačního systému ProArc používá místo zastaralého dokumentového repozitáře Fedora nové úložiště Akubra, které se osvědčilo již u systému Kramerius. Díky tomu je u větších instalací ProArcu vyřešen problém s průchodností systému. Spolu s výměnou úložiště byly také optimalizovány importní procesy, čímž je zajištěna rychlejší a stabilnější práce s daty. ProArc byl také výrazněji propojen se systémem Kramerius, který je nejpoužívanějším řešením pro digitální knihovny v ČR. V rámci propojení byl umožněn zpětný reimport dat (z Krameria do ProArcu a zpět do Krameria) a umožněna jednoduchá aktualizace metadat v Krameriovi.

Podářilo se rozšířit okruh institucí využívajících ProArc. Systém ProArc vyvíjený Knihovnou AV ČR dále používá a na vývoji se podílí Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové, Moravská zemská knihovna v Brně, Městská knihovna v Praze, Národní muzeum a objevují se i další zájemci o práci s tímto systémem. V rámci vývoje v roce 2022 došlo také k implementaci rozšíření, která byla stanovena na základě hlasování všech členů vývojového týmu. V rámci vývoje aplikace tak byly pokryty požadavky a představy různých institucí a jejich přístupů. Nově vyvinuté verze ProArcu (jádra aplikace i klienta) jsou volně dostupné pod licencí GPL-3.0 na GitHubu projektu:

<https://github.com/proarc> Výsledky projektu byly prezentovány na konferenci Archivy, knihovny a muzea v digitálním světě, která se konala v Národním archivu v Praze.

3. Central 2022

Žadatel: Městská knihovna v Praze

Požadavek: 1 449 000 Kč

Dotace: 1 200 000 Kč

Podmínka: Ve zprávě o realizaci projektu bude uvedeno, kolik Městská knihovna v Praze vytvořila do Souborného katalogu ČR prvozáznamů.

Plánovaný cíl zajistit katalogizaci 2 800 titulů české beletrie prostřednictvím Souborného katalogu ČR byl naplněn zpracováním 4 757 záznamů v období leden až prosinec 2022 (tj. navýšení o 71 %). Záznamy byly pravidelně sklizeny do báze České národní bibliografie a nabízeny knihovnám dále v Souborném katalogu ČR. **Z celkového počtu zpracovaných záznamů bylo dosaženo 81 % podílu na nových záznamech (oproti plánovanému podílu 64 %).** Základní přehled je dostupný v dashboardu [na této webové stránce](#).

Dalším cílem byl zrychlený nákup nových titulů, jejich rychlé zpracování a zvyšování kvality katalogizačních záznamů. Aktivity navázané na vývojové práce v databázi o monografických sériích – obohacovat o novinky, čistit a ve spolupráci se Souborným katalogem ČR propojit s relevantními daty, vytvořit podpůrné nástroje, které budou pomáhat udržovat kvalitu dat – byly naplněny.

Konkrétně se jednalo o:

- V návaznosti na konzultace metodiky pro zpracování monografických sérií se zástupci NK ČR a Souborného katalogu ČR byly realizovány programovací práce a zejména zpřístupněna databáze sérií na internetu volně bez přihlášení;
- součástí zpřístupněné databáze jsou také nástroje pro hlášení chyb za účelem kontroly kvality zpracovaných záznamů;
- průběžné párování vyčištěných záznamů vedených v databázi sérií se záznamy ze Souborného katalogu ČR.

- Databáze sérií aktuálně obsahuje téměř 42 tisíc záznamů, z nichž přes 37 % bylo spárováno se záznamy v Souborném katalogu ČR;
- průběžně je zpracováván pravidelný přehled o stavu párování záznamů

V rámci projektu byly nakupovány signální výtisky se zhruba 80% podílem nakladatelství Euromedia a Albatros s náklady 1 394 tis. Kč (spoluúčást). Tituly byly doplňovány také o produkci malých nakladatelů vydávajících českou beletrii.

4. 2022: #udrizitelnostvknihovnach

Žadatel:	Městská knihovna v Praze
Požadavek:	148 000 Kč
Dotace:	118 000 Kč

Podmínka: z dotace nelze hradit náklady na tisk plakátů a propagační předměty, které se nejeví dostatečně efektivní (o tyto náklady ve výši celkem 30 000 Kč byla dotace krácena). Návrh plakátu lze vytvořit a umístit na webových stránkách ke stažení.

Realizace projektu byla soustředěna na čtyři priority:

1. **Revitalizace a rozvoj webu <https://udrizitelna.knihovna.cz/>** - web prošel redesignem. Stěžejní část webu byla věnována nástrojům, které mohou knihovny využívat, pokud chtějí témata udržitelnosti dále rozvíjet, nabízet v rámci svých aktivit uživatelům, či se v nich dále vzdělávat:
 - <https://udrizitelna.knihovna.cz/?tools=tyden-pro-klima>
 - <https://udrizitelna.knihovna.cz/?tools=udrizitelna-praxe-pro-knihovny>
 - <https://udrizitelna.knihovna.cz/?tools=terra-futura>
 - <https://udrizitelna.knihovna.cz/?tools=swap-vymenny-bazarek>
 - <https://udrizitelna.knihovna.cz/?tools=vychazky-s>
 - <https://udrizitelna.knihovna.cz/?tools=upcyklace>
 - <https://udrizitelna.knihovna.cz/?tools=tematicka-vystava>

Nová podoba webu umožňuje přehledně zpřístupnit obsah a výstupy vzdělávacího cyklu Udržitelnost v knihovnách 2021 a Mezinárodní online konference pro širší knihovnickou veřejnost, dále je na něm možné zveřejňovat aktuality. Pro tento účel byly zmapovány aktivity / akce, které mohou knihovny pro podporu Cílů udržitelného rozvoje realizovat. Jednotlivé aktivity byly ve formě jednoduchých návodu zveřejněny na webu jako nástroje, provázány s webem Co dokáže knihovna či stránkami příslušných partnerů a opatřeny štítky podle cílových skupin a témat pro snadnější orientaci.
2. Projekt byl zaměřen na aktualizaci webů, které vznikly v rámci minulých projektů, tedy <https://koncepce.knihovna.cz/> a <https://codokaze.knihovna.cz/>. Web codokaze.knihovna.cz byl doplněn o 48 nových příkladů dobré praxe v rámci českého knihovnictví, mnohé z nich doplněné o fotodokumentaci a podrobné informace včetně kontaktů na zapojené spolupracující subjekty. Jednotlivé případy dobré praxe jsou nyní označeny hashtagy pro usnadnění vyhledávání konkrétního tipu, nechybí mezi nimi #udrizitelnost a #mediální_gramotnost. Web koncepce.knihovna.cz se začal více připravovat pro nové komunikační téma mediální gramotnosti. V rámci webu vznikla nová sekce nazvaná Mediálka, ve které jsou shromážděny zajímavé odkazy, jež mohou pomoci knihovníkům jak v orientaci v tematické mediálního vzdělávání, tak také jako rozcestník, kam se obrátit pro odbornou radu.
3. **Metodické vedení tématu a konzultace.** Aktivity byly zaměřeny na šíření povědomí a know-how, prezentaci tématu, mapování aktivit a síťování u nás i v zahraničí:
 - Workshop v Mestskej knižnici v Bratislavě pro slovenské knihovny

- Workshop pro knihovny v regionu Sokolov
 - Prezentace na webináři pořádaném německým kolegou
 - Prezentace na Česko-norském webináři
 - Účast na úvodním setkání programu Partnerství zelených knihoven (The Green Libraries Partnership – GLP), vedeném Britskou knihovnickou a informační asociací (CILIP), sepsání aktuality o tomto projektu a možnosti připojení se k Manifestu zelených knihoven na web a do časopisu Čtenář
4. **Byly připraveny vizuály** a sady propagačních předmětů. Schválená změna v projektu umožnila vznik digitální brožury Mediální gramotnost v knihovně: průvodce pro knihovnickou praxi, která je překladem stejnojmenného textu American Library Association. Je dostupná online na (<https://koncepte.knihovna.cz/medialni-gramotnost-v-knihovne-pruvodce-pro-knihovnickou-praxi/>) a také ke stažení jako e-kniha v katalogu Městské knihovny v Praze.

5. Nové služby knihoven

Žadatel: Městská knihovna v Praze
Požadavek: 262 000 Kč
Dotace: 142 000 Kč

Podmínka: Dotace na projekt Nové služby knihoven byl zkrácen o částku 120 000,- Kč s tím, že dotace není určena na provedení průzkum e-knih, neboť takový průzkum se konal v r. 2020 i 2021. Pro další šetření je vhodný delší časový odstup.

Projekt nebyl realizován, dotace ve výši 142 000,- Kč byla vrácena s odůvodněním, že z přidělené dotace byly vyjmuty položky, které jsou z hlediska projektu klíčové pro zachování dlouhodobé kontinuity dat. MKP se rozhodla projekt realizovat v minimalistické podobě z vlastních zdrojů a promyslet celkové směřování projektu ROI v budoucnu.

6. Biografie novinářů 20. století

Žadatel: Univerzita Karlova v Praze
Požadavek: 280 000 Kč
Dotace: 0

Projekt Bibliografie novinářů 20. století byl hodnotitelskou komisí zamítnut a nebyla přidělena dotace. Zdůvodnění – projekt svých pojetím nepatří do podprogramu VISK 1, který je určen pro realizaci projektů s celostátním dopadem, vedoucích k naplnění Konceptce rozvoje knihoven. Není přednostně zaměřen na knihovnickou komunitu, hesla vytvářená v databázi FSV UK se často překrývají s hesly ve Wikipedii, která lze rovněž využít pro obohacení databáze národních autorit Národní knihovny ČR.

7. Záznam konference Knihovny současnosti 2022

Žadatel: Sdružení knihoven ČR
Požadavek: 80 000 Kč
Dotace: 80 000 Kč

Podmínka: Pořízený záznam konference bude doplněn prezentacemi přednášek.

Cíl projektu by naplněn pořízením záznamu konference Knihovny současnosti 2022 ve dnech 13. až 15. září v Olomouci. Všechny záznamy jsou zveřejněny na YouTube v uceleném play listu <https://www.youtube.com/@sdruzeniknihoven5341/videos>. Přednášky zahraničních hostů jsou opatřeny českými titulky.

Na webové stránce konference KKS 2022 bude do 31. 3. 2023 uveden odkaz na videozáznam konference.

8. Podpora mezinárodní spolupráce – Česko-německé partnerství 2022-2025

Žadatel: Sdružení knihoven ČR
Požadavek: 900 000 Kč
Dotace: 750 000 Kč

Podmínka: Dotace byla krácena o náklady na koordinátora projektu (150 000 Kč), které nebyly podrobně rozepsány. Mzdové náklady nelze hradit z položky služeb. Doporučuje se, aby žádost o podporu podobného typu projektů byla uplatněna v rámci jiného dotačního titulu v působnosti Odboru mezinárodních vztahů MK.¹

Dotace nebyla zcela vyčerpána, byla vrácena částka 127 944,25 Kč, jelikož náklady na pořízení a výbavu stánku byly nižší, než se původně očekávalo.

Cíle projektu:

1. Zajištění prezentace českého knihovnictví na knihovnickém kongresu v Lipsku (31.5. — 2.6.2022), kde byla ČR partnerskou zemí: <https://www.bid-kongress-leipzig.de/index.php?id=22&L=1>
2. Vytvoření a průběžná aktualizace webové stránky projektu
3. Zpracování, překlad a tisk propagačních materiálů o českém knihovnictví.

Ad 1 Prezentace byla zajištěna formou samotného veletržního národního stánku, který zahrnoval výstavu toho nejlepšího z českého knihovnictví. Stánek sloužil všem zainteresovaným spolkům pro propagaci svých členů a svých aktivit a byl branou k českým knihovnám pro potencionální partnery. Po rozebrání stánku byly informační panely převezeny do Čech k dalšímu použití (k vidění byly např. na konferenci Knihovny současnosti 2022).

Ad 2 Informační hodnotu stánku podpořila webová stránka projektu, na které byly shromážděny informace o českém knihovnictví v německém a anglickém jazyce, a která je stále aktualizována s novinkami o projektu. Je zde připravena mapa spolupráce, která se postupně plní, jak bylo plánováno. Knihovna, která má zájem o spolupráci se zahraničním partnerem, vyplní požadované údaje (s akcentem na zajímavé projekty) a stane se viditelnou pro hledající knihovny: <https://www.librarynextdoor.net/> Tato stránka slouží i pro sdílení výstupů projektu směrem k české i německé knihovnické obci, ale také jako brána k českému knihovnictví pro zahraniční zájemce.

Ad 3 Byly připraveny tiskoviny a publikace k rozebrání včetně veletržních novin. Zástupci českého knihovnictví byli součástí programu a setkávali se s partnery i neformálně. Na kongresu zaznělo 14 českých příspěvků.

¹ <https://www.mkcr.cz/vyhlaseni-dotacniho-vyberoveho-rizeni-na-podporu-kulturnich-projektu-vysilanych-do-zahranici-na-rok-2022-2211.html>

Další přínosy projektu:

- Němečtí zástupci se účastnili konference Knihovny současnosti 2022, kde opět pohovořili o možnostech spolupráce a knihovny, které projevíly zájem, se mohly setkat na B2B jednání s paní Hellou Klauser.
- Na konci roku 2022 se uskutečnily stáže dvou německých knihovníků v ČR a dvě knihovnice z ČR vyrazily do Německa (za podpory BID), výstupy jsou na stránce librarynextdoor.net.
- Podařilo se domluvit podporu spolupráce prostřednictvím Česko-německého fondu budoucnosti, kde bychom mohli podpořit více mobilit zaměstnanců knihoven a tedy suplovat zdroje, které není možné hradit z prostředků VISK.

9. Pilotní projekt implementace Folio Libraries Services Platform

Žadatel:	Studijní a vědecká knihovna Plzeňského kraje, p.o.
Požadavek:	496 000 Kč
Dotace:	496 000 Kč

Podmínka: Výsledky projektu budou zveřejněny a prezentovány/publikovány. Příjemce dotace zajistí, aby výsledky projektu a dokumentace převodu dat a instalace Folio byly k dispozici veřejně i po dokončení projektu.

Příjemce dotace svým dopisem ze dne 27. 5.2022 požádal o změnu projektu, resp. nižší dotaci, neboť v důsledku pozdržení harmonogramu programu VISK nebylo možné realizovat v plánovaném rozsahu. Dotace byla poskytnuta ve výši **403 000 Kč**.

Projekt byl koncipován jako pilotní experimentální fáze. Cílem projektu bylo nasazení open-source modulární platformy Folio a vytvoření cloud-native infrastruktury pro její běh a testování platformy pro knihovní služby a integraci dat. Vedle platformy byly nasazeny moduly zajišťující cirkulaci fondu a moduly nutné pro discovery service (VuFind). Podstatná část projektu se zaměřila na migraci dat fondu SVK PK a cirkulační transakce pseudo-reálných uživatelů a konfigurace ze stávajícího AKS provozovaného v SVKPK, uzpůsobení české implementaci MARC 21 a potřebné konfigurace. Dalším cílem bylo analyzování možností nasazení v českém prostředí jako potencionálně konsorciálně provozovaného silného infrastrukturního řešení i pro knihovny s různými potřebami služeb. Výsledkem realizace projektu je zprovoznění veřejného demo/sandbox prostředí sloužící pro testování dalších funkcí a integrací, jako základ dalšího rozvoje a především využitelný pro zapojení i dalších subjektů podílejících se na rozvoji platformy. Součástí výstupů je také dokumentace.

Dosažené výsledky, charakteristika výstupů, přínos řešení

- Funkční demo/sandbox platformy Folio
- Frontend/backend moduly týkající se cirkulace a napojení na discovery service
- Testovací a vývojové prostředí vč. API využitelné pro další rozvoj, integraci, demonstrátor
- Přístupné na <https://folio-2022-r2.k8s.svkpk.cz/>
- Zprovoznění cloudové infrastruktury pro Folio
- Platform deployment/operational skripty a dokumentace
- Migrační skripty a dokumentace ze systému Aleph
- Open source výsledek, který může sloužit jak jednotlivé instituci pro provoz vlastní platformy a služeb, tak i pro možný konsorciální provoz centrálních služeb

- Soubor volně dostupné dokumentace jakožto implementační studie dostupné v rámci stránek projektu
- Výstupy projektu vč. instrukcí pro přístup na platformu Folio a přehledu veřejných repozitářů budou zveřejněny na samostatných stránkách <https://folio.pages.svkpk.cz/>

Vzhledem k pozdržení realizace projektu a snížení původně plánovaného rozpočtu nebyly plně realizovány některé aktivity programátorské a konfigurační práce, ale je možné konstatovat, že tak byly vymezeny chybějící funkčnosti či problémové oblasti určené k dalšímu vývoji. Zejména se týkaly discovery service VuFind, nasazení instance discovery service a testování napojení na portál Knihovny.cz (též postaveným nad VuFind). Vzhledem k nepoužívání holdingových dat MARC 21 v českých knihovnách využívaných ale v rámci Folio a omezením stávajících modulů platformy týkajících se generování rozšíření poskytovaných dat prostřednictvím OAI-PMH (tvorba vlastních setů, vlastní konfigurace polí) znemožňující zatím tvorbu záznamů s poli 996 určených pro Knihovny.cz by byla nutná razantní úprava některých modulů vyžadující větší množství programátorských prací přesahující tento projekt. Řešeny nebyly ani otázky Identity Managementu uživatelů a případné komunikace v rámci SAML protokolu nutného pro Knihovny.cz v rámci federace Eduid, a/nebo přímo ve Folio (SAML autentizace podporována vč. synchronizace uživatelů z externích zdrojů přes API), které vyžadují zapojení dalších systémů (vlastní IdM, LDAP, Shibboleth). Pro účely testovacího a vývojového prostředí byly vyhodnoceny jako zbytné vzhledem k různorodosti řešení IdM napříč institucemi. Nasazená platforma využívá interní autentizační API pro uživatele uvnitř Folio.

Celkové výsledky projektu budou zveřejněny do 31. 3. 2023 na <https://folio.pages.svkpk.cz>.

Hodnotitelská komise podprogramu VISK 1 – rok 2022

Předsedkyně:

Mgr. et Mgr. Monika Kratochvílová, Moravská zemská knihovna v Brně

Členové:

Mgr. Michal Denár, Městská knihovna Česká Třebová

Ing. Daniela Divínová, ředitelka Masarykovy veřejné knihovny Vsetín

Ing. Libuše Nivnická, ředitelka Knihovny Jiřího Mahena v Brně, p.o.

PhDr. Marie Šedá, Knihovnický institut Národní knihovny ČR

Tajemnice:

Mgr. Petra Miturová, Ministerstvo kultury

Odborný garant:

PhDr. Vít Richter, Národní knihovna ČR

V Praze 12. 2. 2023